

Japanese Kunst

Ankoku-Buto-Ha
Programma 1983

Presentatie onder auspiciën van Extra European Arts, Committee for the Promotion of the non-western Arts (Maison des Cultures du Monde, Parijs; Internationales Institut für Vergleichende Musikstudien und Dokumentation, Berlijn; Centro di Ricerca per il Teatro, Milaan; Associazione Teatri Emilia Romagna, Modena; Ateliers d'Ethnomusicologie de l'A.M.R., Genève; Commonwealth Institute, Londen; Haags Gemeentemuseum; Koninklijk Instituut voor de Tropen, Amsterdam; Holland Festival, Amsterdam) en The Japan Foundation.

ANKOKU BUTO-HA

bestaande uit:

Yoko ASHIKAWA

Saga KOBAYASHI

danst

Nippon no Chibusa

van

Tatsumi HIJIKATA

Amsterdam, Bellevue: 20, 21 juni 1983, aanvang 20.30 uur

Het programma-onderdeel Japanse Kunst in het Holland Festival 1983 is mede mogelijk gemaakt door de steun van het Prins Bernhard Fonds.

BUTO

Japans modern bewegingstheater

Dans is populair in het Japans theater. Allereerst bestaan er diverse genres van Japanse traditionele dans, zoals oude religieuze dansen (kagura en dengaku), oude hofdanses (bugaku) en oude volksdanses, en de dansen in het noh-theater en kabuki-theater.

Tegelijk is er de Japanse niet-traditionele theaterdans, overgenomen uit Europa en de Verenigde Staten, zoals klassiek ballet, moderne dans en showdans. Zo zijn er ongeveer twaalf Japanse grote klassieke balletgroepen, een tiental kleine moderne dansgroepen en talloze showdansgroepen. Ook Spaanse flamencodans wordt veel door Japanners uitgevoerd.

Tot de Japanse niet-traditionele theaterdans behoort ook buto, een Japans genre van modern bewegingstheater. Buto is in de late jaren vijftig in Tokyo ontstaan en vormde de synthese van de reactie en ontwikkeling van de naoorlogse generatie. Onder leiding van Tatsumi HIJIKATA en Kazuo ONO, verlieten Japanse dansers het pad van de traditionele Japanse dans en de moderne westerse bewegings-principes en lichaamsontwikkeling.

Een kenmerk van buto is allereerst het overheersen van langzame, uiterst trage bewegingen. Beeldende houdingen lijken essentiëler dan de bewegingen die de poses met elkaar verbinden. Buto is daardoor anti-dans, dans van stilstand en vertraging. Een tweede kenmerk is een bizarre, excentrieke sfeer. Behalve door verwrongen en verkrampte houdingen en sidderende bewegingen, wordt deze sfeer bepaald door de aankleding. Buto-dansers dragen vaak alleen een klein broekje en zijn ingesmeerd met witte schmink, klei of poeder. Net als kabuki-acteurs hebben ze meestal een witgeschminkt gezicht en de mannen hebben bovendien dikwijls een kaalgeschoren, wit-geschminkte schedel. Ook treden mannen regelmatig in travestie op, in oude jurken of kimono's. Buto lijkt een symbool van verval en afbraak. Sommige buto-dansers laten ruimte in hun choreografie voor improvisatie tijdens een voorstelling; anderen leggen hun choreografie precies vast.

Ankoku buto

Hijikata noemt zijn dansstijl ankoku buto - letterlijk 'dans van duisternis'. Het drukt de dood, de duisternis en het onbekende uit. Dood en erotiek zijn altijd nauw met elkaar verbonden geweest in de Japanse cultuur. In ankoku buto vinden zij hun perfecte uitdrukking. Het rauwe erotische en primitieve is kenmerkend. De dansers worden gegrimeerd als dodenmaskers. Net als bij het noh-theater en bij primitieve vormen van religieuze dans is het uiteindelijk streven de menselijke ziel te herscheppen.

Ankoku buto wordt vaak 'kabuki van Tohoku' genoemd, verwijzend naar de geboortestreek van Hijikata. Tohoku is de noordelijke streek van het hoofdeiland van Japan. Het is een gebied waar de vooruitgang het moeilijkst doordringt en de volkstradities het langst standhouden. De terugkeer van Hijikata naar zijn geboortestreek, na een periode van werken en verblijf in Tokyo, is van grote invloed op zijn werk geweest. Kabuki is een labyrint van verschijningen en verdwijningen. In het werk van Hijikata worden karakters ook omgevormd tot dieren, zoals een vis of een krab.

De omschrijving van ankoku buto als 'kabuki van Tohoku' is dan ook een treffende vergelijking.

Er heeft waarschijnlijk nooit enige choreografie bestaan die zo ver gaat in het benaderen van de uitersten van de menselijke verbeelding. Lichamen die niet verwrongen, geteisterd of mishandeld zijn interesseren Hijikata niet. Een lichaam 'vermoord' door wreedheid, ziekte of foltering, is voor hem bij uitstek het materiaal dat tot de grenzen van de verbeelding gaat. De dans wordt geboren uit het verlangen het lichaam ten toon te stellen. Het is een alchemistische oven waaruit goud stroomt. Van deze verbondenheid met het lichaam is de erotiek afgeleid.

Ankoku Buto Ha

De groep werd in 1957 opgericht door Tatsumi HIJIKATA. Aanvankelijk werd Hijikata in zijn werk vooral geïnspireerd door Genet en Lautreamont. Aan het eind van de jaren zestig komt het werk van Hijikata in een nieuwe fase. De invloed van de terugkeer naar zijn geboortestreek wordt dan herkenbaar. Hijikata begint dan ook te werken met vrouwelijke dansers. Yoko ASHIKAWA (1947) en Saga KOBAYASHI (1946) maken sinds 1968 deel uit van Ankoku Buto Ha. Zij behoren tot de meest fascinerende danseressen van deze tijd. In hun manier van dansen is de erotiek direct, ruw en zonder verfijning. In hun onvergelykbare perfectie vormen zij de belichaming van zowel het werk als de methoden van Hijikata.